

GUIA DOCENT

**PRÀCTIQUES DE CULTURA MATERIAL I
ARQUEOLOGIA DE CAMP EN PREHISTÒRIA**

(14566)

LLICENCIATURA EN HISTÒRIA (PLA 2000)

CURS ACADÈMIC 2005-2006

PROFESSORS:

ERNESTINA BADAL GARCÍA (Grup Bi)
MANUEL PÉREZ RIPOLL (Grup Ai)

I.- DADES INICIALS D' IDENTIFICACIÓ

Nom de l'assignatura:	Pràctiques de cultura material i arqueologia de camp en Prehistòria.
Caràcter:	Optativa
Titulació:	Llicenciat en Història
Cicle:	Primer cicle; Primer curs
Departament:	Prehistòria i Arqueologia
Professor/és responsable/s:	Manuel Pérez Ripoll Departament de Prehistòria i Arqueologia 1 ^{er} Pis Edifici Departamental Ernestina Badal Departament de Prehistòria i Arqueologia 2n Pis Edifici Departamental

II.- INTRODUCCIÓ A L'ASSIGNATURA

L'assignatura “Pràctiques de cultura material i arqueologia de camp donen Prehistòria” és una matèria optativa de segon curs de la Llicenciatura d'Història (Pla 2000). El Grup Ai s'impartirà en el primer quadrimestre i els Grups Bi i A en el segon quadrimestre.

Pretén oferir un coneixement directe dels materials lítics i de la ceràmica feta a mà, a fi que els alumnes s'introduïsquen en les tipologies lítiques i ceràmiques. L'objectiu és doble, d'una banda, formar l'alumnat en els conceptes pràctics de tipologia per a ser aplicats a altres assignatures, com a Prehistòria de la Península Ibèrica i Prehistòria de la fatxada mediterrània peninsular, i per l'altre costat, proporcionar una formació bàsica que possibiliti a l'alumnat participar en excavacions arqueològiques.

L'elaboració d'una memòria final pretén orientar i introduir l'alumne en el format de la confecció d'una memòria per a completar la seua formació.

III.- VOLUM DE TREBALL

Fa referència al total d'hores, presencials i no presencials, que hipotèticament dedica l'estudiant a l'assignatura. Esta assignatura té una càrrega de 4'5 crèdits, distribuïts al llarg de 15 setmanes per a cada quadrimestre. Les 15 setmanes es distribuïen entre 8 setmanes de pràctiques de laboratori i 7 setmanes de pràctiques de camp, la càrrega de treball de les quals per a l'estudiant és la següent:

➡ ASSISTÈNCIA A CLASSES.

1.- Pràctiques en l'aula del laboratori:

- Assistència a classes teòriques: $0,25 \text{ hores/setmana} \times 4 \text{ setmanes} = 2 \text{ hores}$.
- Assistència a classes pràctiques: $1,75 \text{ hores/setmana} \times 8 \text{ setmanes} = 14 \text{ hores}$.

2.- Pràctiques de camp:

- Assistència a les pràctiques: $2 \text{ hores/setmana} \times 7 \text{ setmanes} = 14 \text{ hores}$.

➡ **ESTUDI** GENERAL I PREPARACIÓ D'EXÀMENS. *És el temps dedicat a preparar classes i exàmens.*

- Preparació del contingut de les pràctiques: 14 hores.
- Realització dels treballs pràctics: 30 hores.
- Preparació de la memòria final: 30 hores.

➡ REALITZACIÓ DE LA MEMÒRIA FINAL. *Hores que l'estudiant dedica a realitzar exàmens i **proves** o controls d'avaluació.*

- Preparació de la memòria final: 30 hores.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES.

- Orientacions del professor: 3 hores.

ORIENTACIÓ I **TREBALL** DE GRUP.

- Coordinació dels grups: 2 hores.

TUTORIA.

- Tutoria individual: 3 hores.

En síntesi:

	Hores/ curs
ASSISTÈNCIA A CLASSES TEÒRIQUES	2
ASSISTÈNCIA A CLASSES PRÀCTIQUES D'AULA	14
ASSISTÈNCIA A LES PRÀCTIQUES DE CAMP	14
PREPARACIÓ DEL CONTINGUT	14
PREPARACIÓ DE TREBALLS PRÀCTICS	30
PREPARACIÓ DE LA MEMÒRIA FINAL	30
ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	3
COORDINACIÓ I TREBALL DE GRUP	2
TUTORIA	3
TOTAL VOLUM TREBALL	112

IV.- OBJECTIUS GENERALS

Els objectius generals de l'assignatura "Pràctiques de cultura material i arqueologia de camp en la Prehistòria, són els següents:

- Familiaritzar l'alumne en l'utilatge lític prehistòric per a **introduir-ho** en una formació bàsica de la tipologia lítica.
- Iniciar una formació bàsica sobre la ceràmica feta a mà i les seues morfologies.
- Adquisició d'una terminologia bàsica aplicada a l'utilatge lític i a la ceràmica.
- Capacitar a l'alumne per a participar en una excavació arqueològica.
- Facilitar la comprensió dels continguts teòrics i pràctics d'altres assignatures de Prehistòria, com ara Prehistòria de la Península Ibèrica i Prehistòria de la fatxada mediterrània peninsular.
- Capacitar a l'alumne a què confeccione una memòria.
- Crear hàbits d'interpretació a partir d'una material arqueològic.
- Mostrar els mètodes de treball en Prehistòria.

- L'alumne puga contrastar les fonts bibliogràfiques amb la interpretació dels materials.

V.- CONTINGUTS

Els continguts estan distribuïts en dos activitats:

- Pràctiques de laboratori, que consisteixen en la descripció morfològica, classificació i **dibuix** dels continguts de les sessions següents:

Sessió 1.- La talla. Tècniques de tallar.

Sessió 2.- El retoc i altres tècniques de confecció d'útils. Evolució de les tècniques de talla.

Sessió 3.- Els útils nuclears.

Sessió 4.- Útils sobre ascles i làmines. Útils de pedra polida.

Sessió 5.- La ceràmica. El procés de fabricació.

Sessió 6.- Elements morfològics.

Sessió 7.- Atributs mètrics.

Sessió 8.- Tècniques decoratives.

- Pràctiques de camp. S'efectuaran a l'exterior de l'aula. Comprenen tres sessions:

Sessió 1.- La prospecció.

Sessió 2.- L'excavació. Escales en la planimetria d'una excavació.

Sessió 3.- L'estratigrafia. Unitats i seqüències estratigràfiques.

VI.- DESTRESES QUE CAL ADQUIRIR

L'assignatura pretén desenvolupar una sèrie de capacitats i habilitats que acosten a l'alumne a la comprensió dels mètodes de treball de la Prehistòria. D'una forma genèrica, es poden detallar de la forma següent:

- Capacitat d'observació.
- Capacitat de descripció dels trets de cada peça.
- Possibilitar la interpretació de la informació.
- Adquisició de les modalitats de dibuix de les peces.
- Interpretar les escales i aplicar-les als plans.

- Coneixement bàsic d'un nivell.
- Acostament al mètode de treball arqueològic.
- Comprendre la terminologia tipològica.
- Acostar-se a la redacció d'una memòria.

VII.- HABILITATS SOCIALS

Es tracta d'un conjunt d'habilitats, destreses, actituds i **valors** que l'estudiant haurà de configurar al llarg del seu aprenentatge i l'adquisició del qual haurà de realitzar-se a través de les diverses matèries que configuren el pla d'estudis de la carrera. És, per tant, un conjunt d'objectius compartits per tots els professors com a elements de caràcter social, ètic i acadèmic definitoris de la professió i de la llicenciatura d'Història:

- Capacitat autònoma de treballar a partir del material arqueològic.
- Compartir amb els companys l'anàlisi de les peces.
- Prendre decisions amb els companys quant a l'elaboració i interpretació de la informació obtinguda.
- Discutir i compartir la bibliografia.

VIII.- TEMARI I PLANIFICACIÓ TEMPORAL

Assignatura: “Pràctiques de cultura material i arqueologia de camp en la Prehistòria.

Duració: 15 setmanes

	TEMA	Setmanes
1	La talla. Tècniques de talla.	1
2	El retoc. Altres tècniques de talla. Evolució de les tècniques	1
3	Els útils nuclears	1
4	Útils sobre ascles i làmines. Útils sobre pedra polida.	1
5	La ceràmica. El procés de fabricació.	1
6	Elements morfològics	1
7	Atributs mètrics	1
8	Tècniques decoratives	1
9	La prospecció	2
10	L'excavació. Presa de dades.	3
11	L'estratigrafia	2
	TOTAL SETMANES	15

IX.- BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

1.- Bibliografia bàsica

Fernández Martínez, V., 1990. *Teoría y Método de la Arqueología*. Ed. Síntesis.

- Bernabeu, J., 1989. *La tradición cultural de las cerámicas impresas en la zona oriental de la Península Ibérica*. Trabajos Varios. S.I.P., 86.

- Bernabeu, J. Y Guitart, I., 1993. La industria cerámica. Bernabeu (editor): El III milenio a.C. en el País Valenciano. *Saguntum*, 26: 47-67.

- Harris, E.C., 1991. *Principios de estratigrafía arqueológica*. Ed. Crítica.

- Laplace, G., 1973. Sobre la aplicaci3n de las coordenadas cartesianas en la excavaci3n estratigr3fica. *Speleon*, 20: 139-159.
- Laplace, G., 1980. *La tipologie analithyque. Application d'un nouvelle m3thode d'3tude des formes et des structures aux industries a lames et a lamelles.*
- Mart3, B. y Juan Cabanilles, J., 1987. *El Neol3tic valenci3. Els primers agricultors i ramaders.* S.I.P. Diputaci3 de Valencia.
- Merino, J.M., 1980. *Tipolog3 l3tica.* Munibe. Suplement n3 4.
- Piel-Desruisseaux, J.L., 1989. *Instrumental prehist3ric. Forma, fabricaci3n, utilizaci3n.* Ed. Masson, S.A., Barcelona.
- Renfrew, C. Y Van, P., 1993. *Arqueolog3. Teor3as. M3todos y Pr3ctica.* Ed. Akal.
- Semenov, S., 1981. *Tecnolog3 prehist3rica.* Ed. Akal.
- Tixier, J., 1980. *Pr3histoire de la pierre taill3e. Terminologie et t3chonomie.* C.R.E.P.

X.- METODOLOGIA

L'assignatura 3s eminentment pr3ctica. Consta de dos apartats diferenciats: -pr3ctiques de material l3tic i cer3mic, que es realitzaran en l'aula de pr3ctiques del Departament de Prehist3ria i Arqueologia. -Pr3ctiques de camp, que s'efectuaran en l'exterior. Les pr3ctiques de laboratori estan conduïdes per un dossier, en el que s'explica l'an3lisi morfol3gica de cada peça arqueol3gica. El professor introduïx en cada tema un gui3 del treball a realitzar a partir d'un material l3tic i cer3mic que proporciona als alumnes. Estos deuen analitzar cada peça seguint les indicacions del dossier i reflectixen en un foli el dibuix de la peça, descriuen les caracter3stiques de la mateixa, prenen les mesures necess3ries per al seu tractament tipol3gic.

En el dossier es proporciona una fitxa descriptiva en qu3 els alumnes anoten les caracter3stiques i les mesures de les peces.

Els dibuixos que corresponen a les pr3ctiques de cada tema junt amb les fitxes descriptives constituïen una part de la qualificaci3.

3s obligat3ria l'assist3ncia a les pr3ctiques. La inassist3ncia es deu justificar i deu ser inferior a un 20% del total d'hores de pr3ctiques.

Les pràctiques de camp pretenen introduir l'alumne en les tècniques de prospecció, excavació i seqüència estratigràfica.

La prospecció deu anar acompanyada de la planimetria d'una zona teòrica per a **prospectar**. Deuen manejar l'escala dels plans i arreplegar els materials trobats en la prospecció. Classificaran per matèries i tipologies els objectes i realitzaran una interpretació arqueològica dels mateixos.

Respecte a les tècniques d'excavació, situaran en un pla i a una escala prèviament determinada pels alumnes la zona que teòricament va ser objecte d'una excavació. Aprendran a utilitzar el sistema de les coordenades. Per a això, **se'ls explicarà** el mètode de quadricular una zona, se senyalitzaran amb picots i es delimitaran amb gomes les quadrícules.

Les quadrícules obertes se situaran a escala en un pla. S'ordenaran les quadrícules i es prendran les cotes de profunditat.

Perquè compreguen la importància de les profunditats dels materials que apareixen en les capes arqueològiques, s'introduirà als alumnes en la noció de capes arqueològiques i unitats estratigràfiques.

Cada capa va ordenada per quadrícules i per profunditats. Estes últimes van referides a un punt 0. S'introduïx la noció del punt 0 i s'inicien les pràctiques amb el nivell òptic.

Cada alumne ha de muntar el nivell i prendre les cotes perquè coneguen el seu maneig.

Realitzaran un simulacre d'excavació, en el que portaran un diari per a anotar les incidències que siguen oportunes, classificaran el material que apareguen en l'excavació, prendran les coordenades i les cotes de profunditat de cada objecte i realitzaran un interpretació inicial del material.

Totes les pràctiques de camp aniran reflectides en un dossier, que d'una forma ordenada, **neta** i recolzada per referències bibliogràfiques entregaran al professor perquè, junt amb les pràctiques de laboratori reflectides en els dibuixos i fitxes, qualifique el treball global de cada alumne.

El dossier deurà complir uns requisits formals de presentació:

- títol,
- índex,
- primer bloc de pràctiques del laboratori,

- segon bloc de pràctiques de camp, amb referència a les pràctiques realitzades,
- presa i elaboració de dades,
- referències bibliogràfiques,
- plans a escala,
- diari d'excavació
- i fitxes i inventari del material excavat.

Assistència a Tutories:

El contacte entre el professor i els alumnes és molt estret als llarg de les pràctiques, tant les del laboratori com les del camp. Per això, els dubtes es resolen en el mateix lloc de les pràctiques. No obstant, els problemes que puguin sorgir, o les orientacions que hagen de realitzar-se, se solucionaran en les hores de tutoria.

Horaris d'atenció a alumnes

Prof. Dr. M. Pérez Ripoll	Dimarts de 10 a 14 h
	Dijous d'11 a 14 h
Prof. Dra. Ernestina Bada García	Dilluns de 9 a 11 h
	Dimarts de 10 a 12h i 18 a 20 h

Atenent a les activitats docents dels professors, els horaris de tutories poden patir modificacions, i en aquest cas s'anunciarà oportunament en classe i en els taulers del Departament de Prehistòria i Arqueologia .

XI.- AVALUACIÓ DE L'APRENENTATGE

L'assignatura és eminentment pràctica. Per això, la qualificació final estarà basada en els apartats següents:

- Assistència obligatòria a classe. El professor portarà un seguiment de l'assistència. Les faltes a classe hauran de justificar-se. La pèrdua de més d'un 20% de classes suposa la pèrdua de les pràctiques corresponents i, amb això, l'avaluació negativa de la memòria final.

- Les pràctiques de laboratori quedaran reflectides en els dibuixos de les peces que corresponguen a cada pràctica.

- Les pràctiques de camp quedaran reflectides en el dossier de cada una de les activitats.

- L'alumne confeccionarà una memòria final, que inclou les pràctiques diàries del laboratori i el dossier de les pràctiques de camp. Al final del quadrimestre, cada alumne entregarà la seua memòria final per a la seua avaluació.

-Els criteris de la valoració de la memòria final, estaran basats en la qualitat dels continguts i la presentació formal dels mateixos.

-El contacte entre professor i alumne és molt estret al llarg de les classes diàries. Pel que, el professor també valorarà les actituds i l'interés.

Si per qualsevol raó la memòria no poguera ser entregada en la primera convocatòria, es podrà realitzar en la segona, seguint els mateixos criteris.

En síntesi:

Continguts de la memòria	60%
Presentació formal	20%
Assistència a classe	10%
Avaluació diària	10%
TOTAL	100